

„Az árvaszék utolsó mohikánja”, DR. NEDECZKY GYÖRGY

Dr. Nedeczky György jogász életének és szakmai munkásságának megörökítése hálás és egyben megkerülhetetlen feladat. Az 1949-ig létezett („székesfővárosi”) árvaszéki jogász hivatást gyakorló egykori tisztviselőjének élete és munkássága példaértékű volt. 1968 őszén találkoztam vele először. Ő volt akkoriban Budapest VI. kerületének, a Terézvárosnak gyámhatósági csoportvezetője.

Elsőként egy „múlt-századi”, – későbbi szakmai munkámra jelentős hatást gyakorló – tanácsi látogatásomat idézem fel írásomban.

Dr. Nedeczky Györgyöt már a bemutatkozásom napjától „Gyuri bátyámként” szólíthattam – bizalmába fogadott – pályatársként. A „gyámhatósági csoportvezető” kezdetben ugyan még „szúrós” szemekkel, de mindvégig mosolygó arccal mérte fel érdeklődésem őszinteségét.

Feltehetően felismerte érdeklődésemet a történelem, a magyar- és a nemzetközi gyermekvédelem közel- és félmúltja, a ló s tényeinek, összefüggéseinek megismerése iránt. Ettől a naptól kezdve bármikor fordulhattam hozzá. Kezdetben inkább csak szakmai-, utóbb már művészeti-, sport-, történelem iránti kérdéseimmel is.

Dr. Nedeczky György ekkor már több mint három évtizede dolgozott a fővárosi gyermekekért és családokért.

2004. december 12-én bekövetkezett haláláig újabb évtizedek teltek el. A magyar gyermekvédők hasznára, az iroda-

¹ A magyar jogtörténet forrásai szerint az ún. „gyámoltásra szoruló” személyek (árvák, megözvegyült nők stb.) részére biztosított különleges állami figyelem/törődés/védelem már az államalapítás óta létezett. Kezdetben a „legfőbb állami gyámhatóságot” a király gyakorolta egyházi szervek útján. 1715-től a „főgyámság” a megyei törvényhatóságokat illette-terhelte. 1851-től az árvasági- és gyámügyek intézése bírósági hatáskört képezett. Állandó „árvaszékek” („árvabíróóságok”) felállítására – külföldi példák alapján – 1861-ben került sor. 1870–71-től a gyámhatósági feladatokat (máig is létező magyar „sajátosságként”) ismét közigazgatási területre utalták. Az árvaszékeket az ún. „tanácsi” rendszer bevezetésekor, 1950-ben felszámolták.

lom- és sportkedvelők örömeire dr. Nedeczky György életének utolsó percéig megőrizte szellemi frissességét.

Egyre törekenyebbé váló testében mindvégig erős maradt az elkötelezettség jól megválasztott és időtállóan bizonyult „ideái” iránt. Utolsó pillanatáig tevékenyen élt: jogászként hivatását gyakorolta, költőként pedig szép gondolatait formálta verssorokká.

Életének néhány fontosabb állomása:

- 1918. december 19-én született Budapesten.
- 1936-ban a budapesti Bencés Gimnáziumban érettségizett.
- Jogi doktorátust a Pázmány Péter Egyetemen, 1941-ben szerzett.
- 1938. július 1-jén került az akkori Fővárosi Árvaszékhez (a későbbi Gyámhatóság jogelődjéhez), amelynek megszűntetéséig (1949-ig) egyik aktív tisztviselője volt.
- 1941-től 1945-ig Budán, a Honvéd Kórházban teljesített katonai szolgálatot.
- 1949-ben a Városházáról a VI. Kerületi Árvaszékre, azaz a terézvárosi előljáróságra került.

Az említett átszervezett – rövid ideig létező – ún. „kerületi árvaszék” vezetője – az 1970-es évek elején általam személyesen is megismert – dr. Párniczky Elemér

lett, dr. Nedeczky György pedig a helyettese.

Az összesen hét fős – ún. kerületi árvaszék működése tisztavirág-életűnek bizonyult.

1950-ben, a „tanácsok” megalakulásakor, az előzőekben említett előljáróság épületét az ÁVH vette igénybe. A VI. kerületi tanács munkatársai pedig – a korábban Egészségügyi Múzeumként működő VI. kerület Eötvös utca 3. sz. alatti épületbe költözhetek át.

Párniczky doktor B-listára került, így dr. Nedeczky Györgyöt bízták meg a VI. kerületi Gyámhatóság vezetésével. Ekkor már érett férfi – 32 éves, 6 éve házasságban élő, két gyermekes családapa.

„Szegényen, kopottan, beteg gyomorral, de tiszta szívvel, lelkesedéssel, szép tervekkel és álmokkal kezdtem el gyönyörű hivatásomat” – írta önmagáról dr. Nedeczky György – 1988-ban megjelent írása bevezetőjében.

„Évtizedeken keresztül jártam az öreg Terézváros kopott utcáit. A bérházak vándora voltam. Láttam a mellékutcákban az aládúcolt folyosókat, leomló vakolatokat, piszkos üzletlakásokat, folyosó végi vécéket, komfort nélküli albérlőket. Hallottam a veszekedő házaspárok gyűlölködő hangját és a kocsmák részégeinek káromkodását. Láttam az árvák könnyeit, az özvegyek sápadt arcát, a lejtőre került fiatalok riadt szemét.

S mégis boldog ember voltam. Mert szerettem ezeket az utcákat, házakat, s ezeket az embereket. Szerettem a hivatásomat. Orvos, pszichológus, szociológus, pedagógus és jogász lehettem egyszerre.

Szüleim így tanítottak: Szeresd fiam, azt, amit dolgozol, azokat, akikkel dolgozol és akikért dolgozol! Büszkén jelenthetem szüleimnek, ott a felhők fölött: hű maradtam tanításukhoz."

1982-ben „felkérték”, hogy menjen nyugdíjba. Erről az időszakról így emlékezett: „... amikor 1982-ben búcsút vettem tőlem, töretlen munkakedvvel és emelt fővel hagyhattam el második otthonomat, az öreg Terézvárost.”

Dr. Nedeczky Györggyel – még ugyanabban a naptári esztendőben, immáron nyugdíjasként – a II. kerületi gyámhatóság munkatársaként találkoztam. 2002 júniusáig, azaz: további egy évtizeden át dolgozott itt – gyámügyi főtanácsadóként.

2002. június 28-ai keltezésű a II. kerületi polgármester az alábbiakban idézett köszönőlevele:

„Tisztelt Nedeczky György Úr! Kedves Gyuri Bácsi!

Engedje meg, hogy szeretettel köszöntsem Önt, és ezúton fejezzem ki nagyrabecsülésemet és köszönetemet nemcsak magam, hanem a II. kerületi Önkormányzat nevében is, a kerület lakossága érdekében lelkiismerettel és komoly hivatástudattal végzett munkájáért.

Ez a sok évtized, egészen pontosan 64 év, amelyet 1938-tól a Fővárosi Árvaszék, 1949-től a VI. kerületi tanács, majd 1982-től a II. kerületi tanács, ma: Polgármesteri Hivatal falai között töltött el, egy tartalmas és bizonyára sok tapasztalattal teli életpálya része. Nedeczky Úr – engedelmeivel – Gyuri bácsi olyan ismeretanyag birtokában van, amit kevesen tudhatnak magukénak.

A sok türelmet, a kitartást és a tiszteleltre méltó szaktudást fémjelezte a 2000. évben a Szociális és Családügyi Miniszter dicsérete is, egy kitüntetés keretében. Örömmel tölt el, hogy a II. kerületi Polgármesteri Hivatal egy ilyen jeles, kitüntetett dolgozóval büszkélkedhet.

E szép életpályához fogadja minden tiszteletemet és elismerésemet, valamint kívánok Önnek a II. kerületi Önkormányzattal együtt további jó egészséget és örömeiben gazdag éveket.

Mély tisztelettel: Bencze B. György polgármester”

2003. február 16-ai keltezéssel dr. Nedeczky György – rövid kézírásos levele kíséretében számos – megőrzésre szánt – gyermekvédelmi tárgyú cikket és saját ver-

sei „válogatását” küldte meg nekem.

2003 nyarán részt vett a Fővárosi TEGYESZ belső kertjében felállított emlékkő avatásán, amellyel dr. Ruffy PÁL, a hazai állami gyermekvédelem kiemelkedő személyisége emlékének adóztunk.

A 2004. év nyaráig számos helyen és alkalommal találkoztunk. Magnó- és videoszalagra rögzített interjúkat készíthettem vele a Fővárosi TEGYESZ napra napra gyarapodó Gyermekvédelmi Arc-képcsarnoka számára.

A 2004. év utolsó hónapjában kórházba került, ahol hősies – fájdalmait eltitkoló férfias viselkedéssel – búcsúzott az élettől.

2005. január 5-én, du. 14 órakor a Szent István Bazilikában, a Szent Jobb Kápolnában vehettünk végső búcsút dr. Nedeczky Györgytől – a családtagok és a fővárosi gyermekvédők számos megjelent képviselőjével együtt.

Emléke előtt egyik – számomra legkedvesebb, ezért önkényesen kiválasztott – versének közreadásával kívánok tisztelni.

Mi lesz veletek, gyerekek?

*Az évek szállnak, mint a felhők,
Az új század már integet.
Hálóját véres szél sodorja,
Mi lesz veletek, gyerekek?*

*Mi vár rátok, öröm vagy bánat?
Én úgy féltetek titeket,
Riaszt Madácnak víziója,
Mi lesz veletek, gyerekek?*

*A gépek rabszolgái lesztek,
Nem lesz álom és szeretet,
Nem lesz szerelem és barátság,
Mi lesz veletek, gyerekek?*

*Az aranyborjú lesz az Isten,
Nőnek a nyomortepek,
T emető lesz anyák méhe,
Mi lesz veletek, gyerekek?*

*Elsorvadnak a szép családok,
Ki mesél álmotok felett?
Imádkozni ki tanít este,
Mi lesz veletek, gyerekek?*

*Hű társatok vár-e majd rátok,
Hogy letörölje könnyetek
És dicsérjen, vagy vigasztaljon,
Mi lesz veletek, gyerekek?*

*A lakásotok otthon lesz-e,
Vagy csak szobák, rideg helyek?
Hol sírni sem lesz érdemes már,
Mi lesz veletek, gyerekek?*

*Lesznek-e erdők, tiszta rétek,
Óriás folyók és csermelyek,
Lesz-e zene és szép madárdal.
Mi lesz veletek, gyerekek?*

*Lesz-e élet e dráfa Földön,
Lesznek-e új évezredek?
Vagy elpusztítja majd az ember,
Mi lesz veletek, gyerekek?*

*Költő létem lassan lejár már,
Égi daloknak elmegyek.
De ott fenn is vigyázok rátok,
Ahogy a Földön, gyerekek!*

Dr. Kollmann J. György